

חוק חדלות פירעון – הוראת שעה בעקבות נגיף הקורונה עיכוב הליכים לשם גיבוש ואישור הסדר חוב מזכר לקוחות – מרץ 2021

לקוחות יקרים,

אתמול (1.3.2021) אישרה הכנסת את תיקון מס' 4 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, במסגרתו נקבע מנגנון לעיכוב הליכים משפטיים והלכתי גבייה לחייבים לצורך ניהול משא ומתן עם נושיהם במסגרת אישור הסדר חוב, וזאת שלא בדרך של כניסה להליך חדלות פירעון מלא. מזכר זה מביא לעיונכם את השינויים המרכזיים הנובעים מאישורו של תיקון מס' 4 ואת עקרי המנגנון הקבוע בו.

לאור התפשטות נגיף הקורונה ונוכח הנחיות הממשלה למניעת ההדבקה בנגיף ולהאטה בהתפשטותו, אנו עדים לפגיעה במשק ובמערכת הכלכלית, כך שהפעילות הכלכלית מצטמצמת. בין היתר נגרמים קשיים תזרימיים קשים לעסקים ולמשקי בית רבים. על כן, הצפי במשרד המשפטים הוא לעלייה בבקשות לפתיחת הליכי חדלות פירעון והסדרי חוב. לפיכך, נדרשה הכנסת ליצור מתווה המותאם למאפיינים המיוחדים של חייבים בתקופה זו, ולעודדם לפנות להליכים של הסדרי חוב חלף כניסה להליכי חדלות פירעון.

נזכיר כי בחודש ספטמבר 2019 נכנס לתוקפו חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 (להלן: "חוק חדלות פירעון" או "החוק החדש"), אשר שינה את "חוקי המשחק" הערכיים בכל הקשור להליכי חדלות פירעון. החוק החדש מאמץ גישה משקמת לחייבים שאינם יכולים לעמוד בתשלום חובם לנושים, וזאת בין אם מדובר בחייבים יחידים בשר ודם ובין אם מדובר בתאגידים, לרבות חברות ושותפויות. כך מנסה המחוקק להעביר מסר חד משמעי כי אין בהליך חדלות פירעון פגם מוסרי אלא אך "תאונה כלכלית" אשר היא פועל יוצא מחיי המסחר המודרניים המתבססים על מתן אשראי.

החוק החדש מציע מספר מנגנונים להתמודדות עם מצב של חדלות פירעון כלכלית וזאת לא דווקא בדרך של כניסה להליך של חדלות פירעון, על כל המשמעויות הנובעות מכניסה להליך זה, לרבות העלויות הכרוכות בו. בין המנגנונים המוצעים בחוק החדש נקבע מנגנון לאישור הסדר חוב בין חייב לנושיו שלא במסגרת צו לפתיחת הליכי חדלות פירעון (חלק י' לחוק חדלות פירעון). אולם, בנוסח החוק כפי שהיה ערב תיקון מס' 4, לא הייתה לחייב אשר פונה לדרך זו אפשרות לקבל סעד של עיכוב הליכים משפטיים והליכי גבייה בעניינו. סעד זה שהוא לב ליבו של הליך חדלות הפירעון המלא מאפשר לחייב, בין אם מדובר בחייב יחיד ובין אם מדובר בתאגיד, לנהל משא ומתן "בראש שקט", תוך התמקדות בהליך הקולקטיבי מול כלל נושיו, כשהוא מוגן מניהול הליכים משפטיים והליכי גבייה פרטניים.

על רקע האמור, ותוך רצון לעודד ולתמרץ יחידים ותאגידים המתמודדים עם קשיים כלכליים עקב משבר הקורונה לגשת לדרך של הסדרי חוב על מנת לטפל בקשיים אלו בשלב מוקדם, חוקקה הכנסת את תיקון מס' 4, כאשר במרכזו עומדת האפשרות לקבלת סעד של עיכוב הליכים משפטיים והליכי גבייה במסגרת בקשה לאישור הסדר חוב. להלן סקירה תמציתית של עקרי השינוי בחוק.

1. עיכוב הליכים משפטיים והליכים גבייה

א- עיכוב הליכים במסגרת אישור הסדר חוב – כאמור, סעד של עיכוב הליכים משפטיים והליכי גבייה מאפשר "מרווח נשימה" לחייב לנהל משא ומתן עם נושיו, תוך התייחסות לכלל הנושים כמקשה אחת, ולא בהתמודדות פרטנית מול כל נושה ונושה במסגרת הליכים משפטיים והליכי גבייה שונים. עד לחקיקת תיקון מס' 4, שאלת קבלת הסעד של עיכוב הליכים במסגרת הסדרי חוב לפי חלק י' לחוק, כלומר מחוץ להליכי חדלות פירעון מלאים, הייתה במחלוקת של בתי המשפט המחוזיים בהעדר הוראה מפורשת בחלק זה. התיקון החדש אינו מתייחס למחלוקת זו, אלא מציע מסלול ייחודי התחום בזמן לתקופת הקורונה בו ניתן יהיה להגיש בקשה להסדר חוב אשר נתמכת בסעד של עיכוב הליכים.

ב- תקופת עיכוב ההליכים – ההסדר שאושר בתיקון מס' 4 מאפשר לחייב שפונה למסלול של הסדר חוב לפי פרק י', לבקש עיכוב הליכים לתקופה קצובה. ההסדר תחום בזמן כך שבקשות לעיכוב הליכים יוגשו עד ליום 17.3.2022 (כאשר שר המשפטים באישור ועדת חוקה חוק ומשפט ראשי להאריך את התקופה בשתי תקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על שישה חודשים). עיכוב הליכים הן ביחס לתאגיד והן ביחס ליחיד יינתן לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים, כאשר בית המשפט רשאי להאריך את התקופה ב-30 ימים נוספים.

ג- שיקולים במתן צו לעיכוב הליכים – בית המשפט יורה על עיכוב הליכים לתאגיד או יחיד אלא אם ימצא שאין סיכוי לגבש ולאשר הסדר חוב בתום התקופה ורק אם מצא שעיכוב ההליכים נדרש לשם גיבושו, שאין חשש סביר שהפעלת התאגיד או עסקו של היחיד תפגע בנושים וכי יש אמצעים למימון הוצאות ההפעלה בתקופה זו. בנוסף לגבי חייב יינתן הצו אם ימצא בית המשפט שאין חשש סביר שעיכוב ההליכים יפגע פגיעה מהותית בבכסיו הקיימים של היחיד. בנוגע לתאגיד, כל אדם העלול להיפגע מעיכוב ההליכים רשאי להגיש התנגדות לבקשת התאגיד לעיכוב הליכים. לגבי חייב יחיד, כל הרואה עצמו נפגע ממתן צו לעיכוב הליכים יוכל להגיש בקשה לביטולו בתוך 14 יום ממתן הצו.

2. מינוי מנהל הסדר חלף נאמן ושמירת שליטת החייב בנכסיו

מינוי נאמן לביצוע הליכי חדלות הפירעון הוא חלק בלתי נפרד מהליך חדלות פירעון מלא, במסגרתו "מפוקעת" שליטתו של החייב בנכסיו וזו מוקנית לנאמן חיצוני, אשר מנהל את נכסי קופת הנשייה ובעל סמכויות רחבות. בתיקון מס' 4, בשל הרצון להשאיר את השליטה בידי החייב, נקבע כי ימונה מנהל הסדר בעל סמכויות קבלת מידע, וזאת לצד חובה על החייב/תאגיד למסירת מידע ולשתף עמו פעולה. מנהל ההסדר מפקח למעשה על התנהלות החייב, ומוודא כי אינו מנצל לרעה את תקופת עיכוב ההליכים, או מבצע עסקאות בעייתיות בתקופה זו, העשויות לפגוע בנושים.

בעניין חייב שהוא תאגיד מודגש בהצעת התיקון לחוק, כי מכיוון שהסעד המרכזי שניתן במסגרת התיקון הוא סעד של עיכוב ההליכים בלבד, הוא אינו מאפשר שימוש נרחב בסמכויות הניתנות לנאמן על תאגיד הפועל לצורך שיקומו הכלכלי, כגון שימוש בנכסים משועבדים שלא במהלך העסקים הרגיל, סמכויות לגבי חוזים קיימים וביטול עסקאות. כך המחוקק מביע את העמדה כי תאגיד הנזקק לכלים אלו יכול לפנות להליך חדלות פירעון מלא לפי חלק ב' לחוק.

בהקשר זה נבקש להזכיר כי בהתאם לחוק החדש, במסגרת הליך חדלות פירעון מלא בית המשפט רשאי למנות לצד הנאמן החיצוני אף נושא משרה בתאגיד כנאמן נוסף ולחלק בין שניהם את הסמכויות. לאחרונה ניתן להבחין במגמה של בתי המשפט ליישם את הוראות החוק בדבר מינוי נושא משרה בתאגיד כנאמן נוסף – כך למשל בעניין חברת אינפיבונד, בעניין חברת בריולה, ובעניין נס פולימרים.

בעניין חייב יחיד תפקידו של מנהל ההסדר הוא לבוא בדברים עם הנושים ולגבש את הסדר החוב אשר יוגש לאישורו של בית המשפט. לשם כך ייפגש מנהל ההסדר עם החייב היחיד, וכן יקיים ישיבה לשם גיבוש הסדר החוב עם היחיד ועם הנושים. תפקיד נוסף של מנהל ההסדר כאשר מדובר בחייב יחיד הוא לפנות לבית המשפט במקרים בהם יש חשש כי היחיד אינו מקיים את ההוראות החלות עליו בנוגע לניהול ענייניו הכלכליים בתקופת עיכוב ההליכים או שאינו משתף פעולה עימו. מנהל ההסדר יוכשר על ידי הממונה על הליכי חדלות פירעון בהכשרה מתאימה.

3. הגבלות על החייב בזמן תקופת עיכוב ההליכים

לצד הסעד של עיכוב הליכים, כולל התיקון הגבלות מסוימות החלות הן על חייב יחיד והן על חייב שהוא תאגיד. תכליתן של ההגבלות הוא למנוע העברת נכסים מידי החייב או ביצוע עסקאות חריגות העלולות לפגוע בנושים, בזמן שהם מנועים מלפעול.

בנוגע לתאגיד, יהיה זה רשאי לעשות שימוש בנכסים משועבדים בשעבוד קבוע, נכס שחל עליו שעבוד צף או נכס הכפוף לתניית שימור בעלות, במהלך העסקים הרגיל בלבד. עסקי התאגיד יופעלו אך כדי לאפשר את המשך קיומו כעסק פעיל, ולא תתבצענה עסקאות מסוימות לרבות חלוקת דיבידנדים אלא באישור בית המשפט.

בנוגע לחייב יחיד - היחיד לא יבצע עסקאות בנכסיו שלא במסגרת התנהלות כלכלית שוטפת וסבירה, אלא באישור בית המשפט. כן יתבקש אישור בית המשפט לעסקה או פעולה הכרוכה בקבלת אשראי.

4. סעדים לנושים

הן לגבי חייב שהוא תאגיד והן לגבי חייב יחיד, בית המשפט מוסמך להעניק כל סעד שיראה לנכון לנושה אשר צו עיכוב ההליכים עלול לפגוע בו פגיעה מהותית. בנוגע לחייב שהוא תאגיד בית המשפט אף רשאי להפסיק את עיכוב ההליכים כאשר קיים חשש ממשי שהפעלת התאגיד תפגע בנושים או שאין אמצעים למימון ההוצאות הכרוכות בהפעלה בתקופת עיכוב ההליכים.

5. החרגת חברות אג"ח

בהתאם להחלטת ועדת חוק חוקה ומשפט, אישרה הכנסת את פיצול הצעת החוק המקורית לתיקון מס' 4 כך שהחלק המתייחס להסדרי חוב של חברות אגרות חוב יוחרג מהתיקון לחוק. על כן אישרה הכנסת בתיקון מס' 4 מתווה המתייחס אך ליחידים, שותפויות וחברות שאינן סוחרות באגרות חוב, ובעניינין של חברות האג"ח תדון הכנסת בהמשך.

התיקון לחוק ייכנס לתוקף ביום ה' בניסן התשפ"א, 18 במרס 2021.

לסיום, תיקון מס' 4 מסתמן כתיקון אשר נועד להגן על חייבים בתקופה של מציאות כלכלית מורכבת תוך התייחסות למאפיינים המיוחדים של חייבים בתקופה זו. תכליתו של התיקון הוא לתמרץ חייבים לפנות להסדרת הקשיים הכלכליים בשלב מוקדם, כדי למנוע כניסה להליכי חדלות פירעון מלאים בהמשך.

אנו, במשרד אגמון ושות' רוזנברג הכהן ושות', ממשיכים לעמוד לצדכם ולספק את מלוא השירותים המשפטיים ברמה המקצועית הגבוהה ביותר. נמשיך לעקוב אחרי עדכוני החקיקה, הנחיות הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי, הרגולטורים הנוספים, ממשלת ישראל והמצב המשפטי המתפתח, ולעדכן את לקוחותינו.

המידע האמור לעיל הינו מידע כללי ותמציתי בלבד, הוא אינו מהווה חוות דעת או ייעוץ משפטי ויש לקבל עצה מקצועית נפרדת בטרם נקיטת פעולה משפטית או אחרת בהקשר עם הנושאים אותם סקרנו.

צוות מחלקת חדלות פירעון ישמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה:

ד"ר איתי הס, שותף
ראש מחלקת חדלות פירעון
itay@agmon-law.co.il
03-6078607

מזל מרו, עורכת דין
mazal@agmon-law.co.il
02-5607607

אבנר מלכיס, עורך דין
avner@agmon-law.co.il
03-6078607

